

नपुछिएको सिन्दूर

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र
सङ्कायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागको स्नातकोत्तर तह
दोस्रो वर्षको दशौं पत्रको प्रयोजनका लागि
सिर्जनात्मक लेखन

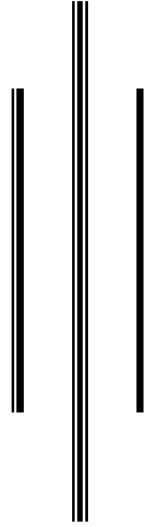
सिर्जनापत्र

प्रस्तोता
तुलसीकुमारी शर्मा
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर, २०६६

सिर्जना निर्देशक
सहप्रा. सुधा त्रिपाठी

नपुछिएको सिन्दूर

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र
सङ्कायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागको स्नातकोत्तर तह
दोस्रो वर्षको दशौं पत्रको प्रयोजनका लागि
सिर्जनात्मक लेखन

प्रस्तोता

तुलसीकुमारी शर्मा
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर, २०६६

सिर्जनापत्र निर्देशकको मन्तव्य

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, नेपाली केन्द्रीय विभागको समूह २०६३/६४ क्रमाङ्क १६५ की छात्रा तुलसीकुमारी शर्माले मेरा निर्देशनमा तयार गर्नु भएको यस सिर्जनापत्रको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

मिति : २०६७/०१/०६

.....

सुधा त्रिपाठी

सह-प्राध्यापक

नेपाली केन्द्रीय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, कीर्तिपुर

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रि.वि., कीर्तिपुर, काठमाडौं

मिति : २०६७/०९/०८

स्वीकृतिपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली विभागकी छात्रा तुलसीकुमारी शर्माले स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दशौं पत्रको प्रयोजनका लागि तयार पार्नुभएको सिर्जनापत्रअन्तर्गत 'नपुछिएको सिन्दूर' शीर्षकको सिर्जनापत्र आवश्यक मूल्याङ्कन गरी स्वीकृत गरिएको छ ।

सिर्जनापत्र मूल्याङ्कन समिति

हस्ताक्षर

१. प्रा. राजेन्द्र सुवेदी
(विभागीय प्रमुख) .....
२. सहप्रा. सुधा त्रिपाठी
(सिर्जनापत्र निर्देशक) .....
३. घनश्याम ढकाल
(वाह्य परीक्षक) .....

कृतज्ञताज्ञापन

‘नपुछिएको सिन्दूर’ नेपाली विषयको स्नातकोत्तर तह उत्तीर्ण गर्ने प्रयोजनका निमित्त लेखिएको अभ्यास हो । यस कृतिको तयारीका क्रममा मैले विभिन्न भाषाका र विभिन्न उपन्यासकारहरूका केही रचना पढ्ने थप अवसर पाएँ । आफ्नै छोरीजस्तै माया गरेर आफ्नो अमूल्य समय मैले भनेको बेला दिँदै उचित सल्लाह, सुभाष साथ-साथै प्रोत्साहन समेत दिएर सहयोग पुऱ्याउनु भएकी आदरणीय गुरुआमा सहप्रा. सुधा त्रिपाठीलाई हार्दिक कृतज्ञताज्ञापन गर्दछु । यस प्रसङ्गमा आदरणीय गुरु प्रा. राजेन्द्र सुवेदीज्यूद्वारा प्राप्त सर सल्लाह र सहयोगका निमित्त हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।

यो धरतीमा ल्याई छोरीको जातले पनि केही गर्न सक्छन्, हिम्मत कहिल्यै हार्नु हुँदैन, जीवनभर सङ्घर्ष गरिरहनुपर्छ भन्ने पाठ सिकाई यो स्थानसम्म पुऱ्याएर जानुभएका पूज्यनीय बुबा र आमा स्व. प्रजापति शर्मा र स्व. यशोदा शर्माप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । दाजु भएर पनि बुवाको स्थान ग्रहण गर्न सफल, बहिनीको प्रगतिलाई आफ्नै प्रगति मानेर मेरो प्रगतिमा रमाउने, हरपल साथ र सहयोग गर्ने मेरो आदरणीय दाजु जसलाई मैले आफ्नो पहिलो गुरु र पथप्रदर्शकको रूपमा लिएकी छु । उहाँ हार्दिक धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ । विवाहलाई बन्धन नठानी प्रगतिपथमा लम्किन हरपल साथ दिँदै आउनु भएका मेरा सहयात्री प्रेम जोशीलाई पनि धन्यवाद दिन्छु । आमाको न्यायो काखमा रमाउँदै, जिस्कदै खेल्न चाहे पनि म पढिरहेको बेलामा मेरा पढ्ने भावनालाई बुझेर आफ्ना इच्छा आकाङ्क्षालाई कुण्ठ्याएर मलाई पढ्नमा बाधा नपुऱ्याई बसी, खेली र सुती दिने छोरा प्रज्वल जोशीलाई पनि धन्यवाद नदिइरहन सकिदैन । सानैदेखि पढ्नमा सहयोग पुऱ्याउँदै यहाँसम्म पुऱ्याउन सहयोग गर्ने दिदी भिनाजुहरू डि.डी.भट्ट, कुसुम शर्मा, कमल जोशी, लक्ष्मी शर्मा पनि मेरा हार्दिक धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ । सहयोग पुऱ्याउने साथी गंगा सापकोटा, कमला दंगाल, सरस्वती गैरे, नारायण खनाल र पुष्कर भट्टप्रति हार्दिक धन्यवाद प्रकट गर्दछु । यस कार्यमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने गुरुहरू डा. जीवेन्द्रदेव गिरी, डा. महादेव अवस्थी, डा. कृष्णहरि बराल, रमेश भट्टराई, नेत्र सुवेदी, डा. दुर्गाबहादुर घर्ती र सुकुम शर्माप्रति म अन्तरहृदयदेखि नै हार्दिक धन्यवाद प्रकट गर्दछु । छिटो छरितो र शुद्ध टाइपिङ्ग गरिदिने के.एम. कम्प्युटरका के.जी. महर्जनलाई पनि हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । साथै सिर्जनापत्र तयार पार्दासम्म प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने सम्पूर्ण आफन्तजनप्रति म कृतज्ञता प्रकट गर्दछु ।

अन्त्यमा आवश्यक मूल्याङ्कनको लागि यो सिर्जनापत्र त्रिभुवन विश्वविद्यालय, नेपाली केन्द्रीय विभाग समक्ष पेश गर्दछु ।

शैक्षिक सत्र : २०६३/०६४

क्रमाङ्क : १६५

मिति : २०६७/०९/०६

.....
तुलसीकुमारी शर्मा
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर

विषयसूची

सिर्जनापत्र निर्देशकको मन्तव्य

स्वीकृतिपत्र

कृतज्ञताज्ञापन

विषयसूची

	पृष्ठ
पहिलो परिच्छेद : सिर्जनापत्रको परिचय	१-१५
१.१ शीर्षक	१
१.२ प्रयोजन	१
१.३ सिर्जनात्मक लेखनसम्बन्धी प्राक्कथन	१
१.३.१ सिर्जनात्मक लेखनसम्बन्धी नाम दर्ता र लेखन तथा अध्ययन विधि	१
१.३.२ सिर्जनात्मक लेखनसम्बन्धी निर्धारित कक्षाहरूमा अध्ययन	२
१.३.३ उपन्यासको अभ्युदय	३
१.३.४ उपन्यासका केही मुख्य परिभाषा	५
१.३.५ उपन्यासका उपकरण	७
१.३.५.१ वस्तु	७
१.३.५.२ कथानकका आधारमा उपन्यासका प्रकार	८
१.३.५.३ चरित्र	८
१.३.५.४ कथानक	९
१.३.५.५ परिवेश	९
१.३.५.६ भाषा	१०
१.३.५.७ विचार/उद्देश्य	१०
१.३.५.८ कौतूहल	१०
१.३.५.९ द्वन्द्व	११
१.३.५.१० दृष्टिविन्दु	११
१.४. सिर्जनात्मक लेखन	११
१.४.१ उपन्यास विधा लिनाको कारण र उपन्यास लेखनमा आफ्नो पृष्ठभूमि	१३
१.४.२ विषयवस्तु र शीर्षक चयन	१४
दोस्रो परिच्छेद : 'नपुछिएको सिन्दूर' उपन्यास	१६-६१

सन्दर्भसामग्रीसूची